

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

VÄL-FÄRD, EN TEKNIKRESA FÖR ÄLDRE

En kvalitativ studie om välfärdsteknik i
äldreomsorgen ur ett personalperspektiv

Julia Lund

Olivia Lantz

Uppsats/Examensarbete:	7,5 hp
Program och/eller kurs:	Socionomprogrammet (SQ4133 Fältanknutet vetenskapligt arbete)
Termin/år:	HT 2019
Handledare:	Per-Olof Larsson
Antal ord (max 6500 ord):	6267 ord

Innehållsförteckning

Förord	4
1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
1.4 Bakgrund	6
1.5 Studiens relevans för det sociala arbetet	7
2. Tidigare forskning	8
2.1 Upplevelsen av kommunernas användning av välfärdsteknik	8
2.2 Välfärdsteknik, ett komplement till personal i det dagliga vård- och omsorgsarbetet.	8
2.3 Äldres upplevelser av mobila trygghetslarm.	9
2.4 En översikt kring de etiska aspekter som medföljer i samband med de hjälpmedel som finns inom vård- och omsorgsarbetet.	9
Sammanfattningsvis	10
3. Teoretiska utgångspunkter	11
4. Metod	12
4.1 Metodval	12
4.2 Urval	12
4.3 Konstruktion av intervjuguide	12
4.4 Genomförande	13
4.5 Intervjuprocessen och bearbetning av intervjuer	13
4.6 Analysmetod	14
4.7 Etiska överväganden	14
4.8 Reflektion kring studiens genomförande och tillförlitlighet	15
Validitet	15
Reliabilitet	15
4.9 Arbetsfördelning	15
5. Resultat av analysarbetet	17

<i>Begreppsdefinition</i>	17
5.1 Självständighet	17
5.2 Trygghet	18
5.3 Underlätta vardagen	19
5.4 Implementering	20
6. Sammanställning av resultat och diskussion	22
6.1 Självständighet	22
6.2 Trygghet	22
6.3 Underlätta vardagen	22
6.4 Implementering	23
Sammanfattningsvis	23
6.5 Generaliserbarhet.....	24
6.6 Avslutning	24
Referenser.....	25
Bilagor.....	27
Bilaga 1: Informationsbrev.....	27
Bilaga 2: Intervjuguide	29

Förord

Vi vill börja med att tacka personal på det äldreboende som tagit emot oss och gjort vår vistelse intressant och lärorik. Vidare vill vi rikta ett extra stort tack till de fyra respondenter som medverkade i undersökningen och gjorde denna studie möjlig.

Det har varit intressant och givande att få följa projektet som är i sin uppstart och nyligen haft invigning för allmänheten. Vi tar med oss ny och lärorik kunskap om vilka välfärdstekniska lösningar som finns inom äldreomsorgen, och hur lite den faktiskt används.

1. Inledning

Idag lever närmare 400 000 personer i Sverige över 65 års ålder i digitalt utanförskap. Därför används alltmer välfärdsteknik som ett komplement för att öka den äldre populationens delaktighet, trygghet och självständighet i vardagen (folkhälsomyndigheten.se). Regeringen har en vision om att Sverige ska bli en hållbar digitaliserad nation med ett övergripande mål om att landet ska vara bäst i världen på att använda de möjligheter som digitaliseringen för med sig (regeringen.se). Enligt Socialtjänstlagen 5 kap 4 § (2001:453) (SoL) ska socialtjänstens omsorg gällande äldre fokusera på att de äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

I en större stad i Sverige har det startats ett projekt vars syfte är att göra välfärdsteknik tillgänglig för den äldre populationen. Fokus ligger på att utjämna ojämlika livsvillkor som skapas av digitalt utanförskap och att via projektet kunna öka användningen av samt kunskap kring välfärdstekniska produkter. Målgrupp för projektet är boende, anhöriga och medarbetare inom vård och omsorg (goteborg.se).

I en underlagsrapport till Kommunals program för välfärdsteknik (kommunal.se) konstateras det att det idag inte finns något tydlig eller enhetlig definition av vad begreppet välfärdsteknik innebär. Nordens välfärdscentrum har gjort en bred definition av begreppet som innefattar teknologi som förebygger, hjälper och levererar välfärdslösningar (kommunal.se).

Underlagsrapporten från kommunal (ibid) visar på att välfärdsteknik kan vara olika tekniska lösningar som kompenserar, förstärker eller ersätter kroppsliga funktioner (ibid).

Myndigheten för delaktighet (mfd.se) avser att införandet av ny teknik och digitalisering kan utveckla och öka tillgången till bästa möjliga hälsa (mfd.se). Vidare tydliggör MFD att digital delaktighet är en mänsklig rättighet och att alla människor har lika rätt att få möjligheter att använda digital teknik och digitala tjänster i samhället (ibid). De nordiska ländernas utveckling av välfärdsteknik har gått olika fort och har fått olika stort genomslag. Norge samt Danmark har en tydlig statlig styrning till skillnad från Sverige. Ett annat land med tydlig statlig styrning inom välfärdsteknologin är Japan som också är ett av de ledande länder inom området för teknisk utveckling (kommunal.se).

1.1 Problemformulering

Det är inte långt kvar innan en fjärdedel av Sveriges befolkning är 65 år eller äldre (folkhälsomyndigheten.se). Ju äldre personerna blir, desto mindre blir deltagandet i kulturella

och sociala aktiviteter. Det kan i sin tur leda till en ökad risk för ensamhet. Ensamhet är även en av det vanligaste anledningarna till att äldre mellan 65–80 år har en försämrad livskvalité (ibid). Många äldre anser också att det viktigaste är att kunna leva ett sunt, aktivt och självständigt liv i så lång utsträckning som möjligt (aldreicentrum.se). Allt fler kommuner använder sig därför av välfärdstekniska lösningar som en del av omsorgsarbetet och regeringen menar att med hjälp av välfärdsteknik ska de äldre kunna få bättre livskvalité och en starkare trygghetskänsla samtidigt som självständigheten ökar (regeringen.se). Socialstyrelsen (2019) beskriver välfärdsteknik som en digital teknik vars avsikt är att öka eller bevara känslan av aktivering, självständighet, delaktighet eller trygghet för äldre eller för någon som har eller riskerar att få en funktionsnedsättning (socialstyrelsen.se).

Av det som står i inledningen har Sverige inte fått samma genomslag som flera av de övriga nordiska länderna när det kommer till användning av välfärdsteknik. Därför anses denna studie viktig att genomföra eftersom vi ser ett behov av att undersöka huruvida välfärdsteknik kan användas som ett komplement till det vård- och omsorgsarbete som finns i Sverige idag.

1.2 Syfte

Syftet med undersökningen är att undersöka och belysa vad de som arbetar med välfärdsteknik inom äldreomsorgen förutser att användningen kommer medföra för de äldre.

1.3 Frågeställningar

1. Vad förutser de som arbetar inom projektet att välfärdsteknik ska kunna bidra med för de äldre?
2. Hur ser de som arbetar inom projektet på implementeringen av välfärdsteknik i äldreomsorgen?

1.4 Bakgrund

Vi har gjort vår fältstudie inom ett projekt på ett äldreboende i en större stad i Sverige. Projektet arbetar med framställning av välfärdstekniska lösningar utifrån, i det här fallet äldres, anhörigas och medarbetares perspektiv och behov. Projektet har byggt upp ett visningsrum i form av en lägenhet för att presentera olika välfärdstekniska produkter, som i sin tur ska kunna ge inspiration och kunskap för den eller de som vill testa att använda den. För att få fram produkter som passar för de olika målgrupperna har projektet använt sig av testpaneler som i sin tur har fått ge förslag på de produkter som de anser vara önskvärdt utifrån deras behov. Totalt har 25 produkter valts ut och som nu finns tillgängliga i visningsrummet. Till dessa produkter hör bland annat *röststyrning*, *trygghetslarm* och *tillsynskamera*. Röststyrning används i hemmet för personer med rörelsesvårigheter, så att de själva har

möjlighet att tända och släcka lampor eller styra TV och radio etcetera. Trygghetslarm eller gps-larm som det också kallas, används för de personer som tycker om att röra sig fritt i naturen. Med hjälp av trygghetslarmet kan på så sätt anhöriga eller personal se vart den enskilde befinner sig. Tillsynskameran finns till för att den enskilde till exempel ska slippa bli störd av hembesök under natten och istället kan personalen göra tillsynen via kameran till telefonen eller datorn.

1.5 Studiens relevans för det sociala arbetet

För en socionom är valmöjligheterna till arbete brett. Exempel på jobb som en socionom kan ha är biståndsbedömare eller enhetschef (gu.se), vilket betyder att den som önskar har möjlighet att arbeta inom äldreomsorgen. För socialtjänstens äldreomsorg har du som biståndshandläggare en viktig och ledande roll (Blomberg & Dunér, 2015:198). Denna yrkesroll har i sin tur en direkt relevans för välfärdens utveckling inom äldreomsorgen (ibid:194). Fortsättningsvis menar Blomberg & Dunér (2015:197) att de omställningar som sker inom äldreomsorgen kommer ha stor betydelse för biståndshandläggarens yrkesroll.

Det betyder i sin tur att välfärdsteknikens utveckling inom äldreomsorgen har stor påverkan för socialarbetarens roll inom äldreomsorgen och därmed anser vi denna studie extra viktig inför vårt kommande yrke som socionomer.

2. Tidigare forskning

För att få fram tidigare forskning har vi använt oss av databasen “supersök” på Göteborgs Universitetsbibliotek. Sökord som används är äldre och välfärdsteknik, dessa har översatts till engelska för att få fram fler träffar.

2.1 Upplevelsen av kommunernas användning av välfärdsteknik.

Socialstyrelsen har i sin studie Välfärdsteknik – en studie av användning av trygghetskameror och gps-larm i 12 kommuner (2018) gjort en intervjustudie i 12 kommuner i landet. Syftet med undersökningen är att se hur användandet av välfärdsteknik i form av tillsynskameror och gps-larm fungerade för äldre, anhöriga och medarbetare. Frågeställningen som studien utgår ifrån är om tekniken bidrar till att vård- och omsorgsarbetet kan bli mer effektivt och säkert. Samt om det går att göra den mer behovsanpassad och på så sätt mer rättvis? Resultat av studien visar att välfärdsteknik bidrar till bättre omsorg på så sätt att kamerorna ger ökad känsla av säkerhet och trygghet, men även mer behovsanpassat då både de enskilda själva och deras anhöriga kan bestämma hur tillsynen på natten ska gå till. Medan gps-larmen bidrar till en större känsla av både trygghet och frihet för de personer som vill gå ut, utan att behöva en ledsagare. Studien visar även att tekniken ökar de äldres självständighet och att kamerorna bidrar till en ökad känsla av integritet än vad det fysiska hembesöken gör.

För personalen bidrar både trygghetskameror och gps-larm positivt till arbetsmiljön, det ger inte bara en mindre känsla av stress i arbetet utan det är även kostnadseffektivt. Trots detta finns det brister i användandet av välfärdstekniken. Det är få av kommuner som har konkreta rutiner gällande den enskildes samtycke. Personalen säger även att deras kunskap kring välfärdstekniken är låg.

2.2 Välfärdsteknik, ett komplement till personal i det dagliga vård- och omsorgsarbetet.

I Lassens tidigare forskning från 2017, Velfærdsteknologi i et medarbejderperspektiv – et kvalitativt studie af kommunale medarbejderes erfaringer med velfærdsteknologi var syftet att undersöka användandet av välfärdsteknik utifrån medarbetarnas perspektiv.

Tillvägagångssättet har både varit semistrukturerade intervjuer samt enkätundersökningar över internet med personal inom vård- och omsorgsarbetet bland äldre. Forskningens resultat visar att i takt med att människan blir allt äldre kommer den äldre befolkningen öka gentemot den yngre. För att kunna ta hand om den äldre generation har flera kommuner börjat implementera välfärdsteknik som en del i omsorgsarbetet. Något som medarbetarna menar

både kan gynna och missgynna det dagliga arbetet, där naturliga inslag är kommunikation, observation och beröring.

Undersökningen belyser även vikten av att personalen är delaktig i implementeringsprocessen, för att välfärdstekniken ska kunna bli användbar i det omsorgsarbete som rör äldre. Även om studien också påvisar att implementering av välfärdsteknik oftast fungerar bättre i teorin, än vad den gör i praktiken. Vidare står det att välfärdstekniken kan bidra till nya och bättre förutsättningar för att förstå de äldres behov och på så sätt även förbättra vård- och omsorgsarbetet. Därav blir det extra viktigt för medarbetarna att se fördelarna med välfärdstekniken och att den ska vara meningsfull för deras arbete. Tanken är att välfärdstekniken långsiktigt ska göra både personalens och brukarnas situation till det bättre.

2.3 Äldres upplevelser av mobila trygghetslarm.

Melander-Wikmans forskning *Safety vs. privacy: elderly persons' experiences of a mobile safety alarm* (2008) är en svensk studie genomförd på kvalitativa intervjuer med inriktning att studera äldre personers erfarenheter av ett mobilt trygghetslarm i hemmet. Syftet med studien var att beskriva äldres upplevelser av mobila trygghetslarm och föra resonemang kring säkerhet, integritet samt rörlighet. Resultatet av studien visade att de äldre bedömde säkerhet och rörlighet som viktigare än integritet där samtliga informanter ansåg det positivt att larmet kunde ange deras plats. Slutligen var det viktigt att veta när kameran var på för att inte känna sig övervakad där en slutsats blev att personlig/privat också blir offentlig. Ytterligare en slutsats var att de äldre inte upplever användningen som ett hot mot integriteten så länge de fick vara delaktiga i bestämmandet kring när larmet skulle användas.

2.4 En översikt kring de etiska aspekter som medföljer i samband med de hjälpmedel som finns inom vård- och omsorgsarbetet.

Zwijzen gjorde år 2011 en studie vid namn *Ethics of using assistive technology in the care for community-dwelling elderly people: An overview of the literature* med syfte att behandla frågor kring de viktigaste etiska aspekter i äldreomsorgen relaterat till användningen av teknologi där fokus främst läggs på tillsynskamera och "tracking device". Studien utgår från forskare, framtida användare av teknologin samt professionella vårdgivare där dessa tre grupper problematiserar en oro kring att användningen av teknologi kan komma att göra intrång i användarens integritet. Studiens resultat visar på att majoriteten av de äldre uppger att behovet av teknologin åsidosätter eventuella integritetsfrågor om det finns en lämplig balans mellan deras behov och integritet. En diskussion förs kring om teknologin hjälper eller

stjälper den äldres självständighet, integritet och autonomi utan att förminska den enskildes kapacitet till att klara sig på egen hand. Fokus läggs också kring huruvida teknologi påverkar den enskildes sociala kontakter med omvärlden. Slutsatsen i studien blir bland annat att teknologin och dess användning bör vara tydlig innan den implementeras bland de äldre.

Sammanfattningsvis är fyra tidigare forskningsstudier utvalda för att påvisa tidigare forskning kring det område denna studie kommer att belysa. Samtliga studier visar att välfärdsteknik såsom mobila trygghetslarm och tillsynskameror bidrar till bättre omsorg för de äldre. Produkterna ger en ökad känsla av trygghet och självständighet, och integritet uppmärksammas i samband med det. De visar även att den äldre befolkningen ökar, och att välfärdsteknik kommer bli ett nödvändigt komplement i omsorgsarbetet i framtiden. Samtidigt som användningen av välfärdsteknik i äldreomsorgen behöver vara tydlig, samt att det måste finnas kunskap innan den kan implementeras. Samtliga forskningsstudier är relevant underlag för att kunna skapa en genomgående trovärdighet och relevans för denna studie.

3. Teoretiska utgångspunkter

Studien är uppbyggd på den induktiva metodens inriktning *fenomenologi* som syftar till att beskriva människors upplevelse av ett fenomen (Olsson & Sörensen, 2007:105). Här uppmärksammas mänskliga fenomen. Fokus är den enskildes beskrivning av fenomenet samt att försöka göra det osynliga synligt. Vidare har den kvalitativa forskningen stora möjligheter att i intervjuer få beskrivningar av respondenternas upplevda vardagsvärld (ibid). Därmed är målet att fånga den enskildes erfarenhet och beskriva upplevelsen av fenomenet (ibid:136). Analysen inom denna inriktning syftar till att beskriva den mest väsentliga innebörden i studiens datainsamling (ibid). Undersökaren fokuserar på en öppenhet för respondentens upplevelser (ibid) samtidigt som undersökarens personliga inblandning och förkunskaper tonas ned (Larsson, Lilja & Mannheimer, 2005:93). Utan förutfattade meningar ska undersökaren identifiera väsentligheter i respondentens beskrivning (Olsson & Sörensen, 2007:105).

4. Metod

4.1 Metodval

Detta är en *kvalitativ studie* baserad på fyra öppna intervjuer med personal på äldreboendet som, på olika sätt, är kopplade till det välfärdstekniska projektet. Kvalitativ metod, benämns ibland också som den intensiva metoden, innebär att enstaka händelser och små detaljer kan erhålla stor betydelse i en studie (Jacobsen, 2012:26; Thurén, 2007: 112). En kvalitativ studie är lämplig att använda för att få reda på tydlig information om ett fenomen, där fokus ligger på att beakta respondenternas beskrivning av det fenomenet (Jacobsen, 2012:61).

Informationen som framkommer under intervjun utgör sedan materialet för undersökningen (ibid:62). Därav ansågs den kvalitativa metoden passa bäst för den här undersökningen, då respondenter med egen erfarenhet kunde delge sin uppfattning kring det aktuella ämnet.

Som tidigare nämnt är studien uppbyggd på ett *induktivt förhållningssätt* vilket innebär att data samlas in på ett så öppet sätt som möjligt. Öppenhet eftersträvas eftersom den kvalitativa metoden ägnar sig åt att utforska. Med utgångspunkt i det induktiva förhållningssättet ligger fokus på att gå från empiri till teori, därmed skapas teorier utifrån det som observeras (Jacobsen, 2012: 62). Med utgångspunkt i det empiriska materialet byggs slutsatserna upp utifrån detta utan teoretisk förförståelse (Alvehus, 2013:109).

4.2 Urval

För att få omfattande och varierande svar på våra frågor valdes fyra respondenter, två med erfarenhet inom teknologi och två med erfarenhet inom äldreomsorgen. Jacobsen (2012:138) beskriver att valet av intervjupersoner skall göras utefter de personer som kan berätta om fenomenet på ett intressant sätt. Därmed valdes de personer som ansågs kunna ge adekvat information om det vi valt att undersöka. Detta innebär att de tillhör urvalskriteriet *information*, där de personer som tros kunna ge bred och betydelsefull information väljs ut som respondenter (ibid:129). Det relevanta i en kvalitativ studie är inte antalet som intervjuats, utan ifall informationen som ges är användbar i förhållande till syftet (ibid:128). Respondenter är personer med särskild kunskap kring ett fenomen (ibid:128). Kunskap och erfarenhet avgör kvalitén på källan, därför räcker det inte att utgå ifrån en källa utan det behövs flera (ibid:137).

4.3 Konstruktion av intervjuguide

Studien är uppbyggd på en *intervjuguide* (se bilaga 2) utformad på åtta frågor följt av följdfrågor angående temat som ska belysas. Då en öppen intervju inte bör vara helt

ostrukturerad är det väsentligt att skapa en intervjuguide för att säkerställa att samtliga teman som är relevanta för studien kommer att belysas (Jacobsen, 2012: 101).

4.4 Genomförande

Öppen intervju

I en kvalitativ studie lämpar det sig väl att använda *öppna intervjuer* som metod för att samla in empiri där båda parter, undersökaren och respondent, samtalar om ett specifikt tema (Jacobsen, 2012: 97). Denna studie är uppbyggd på fyra individuella, öppna intervjuer där samtliga personer har gett samtycke till att delta. Att genomföra öppna intervjuer som datainsamlingsmetod innebär ett fokus på ett begränsat antal enheter för att förhindra att få för mycket information som bidrar till svårigheter i arbetsprocessen (ibid: 98). Varje intervju har genomförts inom en miljö som respondenten själv har valt och samtliga intervjuer har spelats in. Individuella intervjuer är genomförda för att på så vis skapa möjligheten att få in flera perspektiv att analysera i studien. Vidare är denna metod vald för att skapa individuella svar i intervjun och för att få fram den enskilda individens åsikt och inställning kring ämnet som studien berör (ibid: 97).

4.5 Intervjuprocessen och bearbetning av intervjuer

Samtliga respondenter har fått möjlighet att välja tid och plats för genomförande av intervjun. Med anledning av att platsen där intervjun äger rum kan komma att påverka innehållet, och på så sätt är det viktigt med en plats som respondenten känner sig komfortabel i (Jacobsen, 2012:102). De utvalda respondenterna är anonyma i studien och kallas för *respondent 1–4*, ordningen för respondenterna är slumpmässig i resultatet. Såväl plats är anonymiserad eftersom det i kvalitativa studier med färre antal respondenter är enklare att kunna identifiera vem källan är (Jacobsen, 2012:35). Det har även gjorts för att följa vetenskapsrådets (2002) konfidentialitetskrav. Vi har genomfört två intervjuer var för att dela upp ansvaret. Den andra har då tagit ansvar för att materialet spelas in samt gjort relevanta anteckningar för att underlätta transkriberingen. Jacobsen (2012:105) anser att en intervju bör äga rum i 60-90 minuter. Samtliga intervjuer i denna studie varade mellan 35–50 minuter, något som inte ses som ett problem då informationen i samtliga intervjuer anses vara nyanserade och informationsrika. Intervjuerna är inspelade och respondenterna har gett oss samtycke till detta, enligt vetenskapsrådets etiska överväganden (vetenskapsrådet: 2002). Vi valde att transkribera varandras intervjuer, främst för att båda på så vis skulle vara insatta i alla intervjuer. Samtliga intervjuer är ordagrant transkriberade. Ord som ”eh”, ”typ” och ”aa” har valts att tas bort för att underlätta läsningen och är även borttagna från samtliga citat i studiens

analys- och resultatdel. Markeringen (...) finns med för att tydliggöra när irrelevanta ord eller meningar valts att tas bort.

4.6 Analyismetod

Det inspelade materialet transkriberades och utgjorde sedan data för analysen. Vid början av analysen läste vi igenom all insamlad data, vi ringade in och försökte skapa en sammanfattning av vårt material, det här menar Rennstam & Wästerfors (2015:101) innebär att lära känna materialet. De insamlade uppgifterna lästes sedan igenom på nytt och upprepade ämnen skapade då olika teman för resultatet (ibid:75), eftersom återkommande material kan vara bra att beakta (ibid:69). Den här processen är vad Rennstam & Wästerfors (2015:59) kallar för tematisk analys, när det fokuseras på vad som sägs i det insamlade materialet.

4.7 Etiska överväganden

När en undersökning genomförs är det viktigt att känna till de fyra forskningsetiska principerna som är framtagna av vetenskapsrådet (Vetenskapsrådet:2002) där följande delar ska tas hänsyn till i relation till de personer som deltar i undersökningen.

1. *Informationskravet* innebär att de personer som deltar i undersökningen är informerade om syftet.
2. *Samtyckeskravet* vilket betyder att den som deltar i undersökningen har själv rätt att bestämma över sin medverkan.
3. *Konfidentialitetskravet* syftar till att samtliga personer som deltar i undersökningen kommer vara anonyma.
4. *Nyttjandekravet* som innebär att information som ges om andra personer enbart får användas i undersökningen och inget annat.

För att vara säkra på att vi uppfyllde samtliga fyra principer och att de personer som deltog i undersökningen fick ta del av dessa, skickades ett informationsbrev ut till samtliga berörda. I informationsbrevet stod syftet med undersökningen, att de kommer vara anonyma, att de när som helst har rätt att avsluta intervjun och om det finns samtycke till att informationen används i undersökningssyfte (se bilaga 1). I informationsbrevet bad vi även om att få spela in intervjun, för att kunna analysera innehållet på ett bra sätt. Vid själva intervjun upprepade vi dessa punkter och stämde av så att samtliga personer var informerade och gav sitt godkännande till att delta i intervjun. Därefter kunde samtliga intervjuer påbörjas.

4.8 Reflektion kring studiens genomförande och tillförlitlighet

Validitet

Med validitet menas att undersökningens syfte har blivit besvarat (Thurén, 2007:26). Vi har valt en kvalitativ metod, detta för att stärka validiteten ytterligare, eftersom det också handlar om att välja den undersökningsmetod som belyser syftet med undersökningen (Jacobsen, 2012:59). Undersökningen syftar till att belysa vad den som arbetar med välfärdsteknik inom äldreomsorgen förutser att användningen kommer medföra för de äldre. För att göra det har vi genom den kvalitativa metoden valt att intervjua fyra personer som på något sätt arbetar med eller runt det välfärdstekniska projektet. Intervjun grundar sig i åtta olika intervjufrågor (se bilaga 2), samtliga med koppling till att kunna besvara syftet. Dessa frågor har vi låtit både handledare och flera medstudenter läsa och kommentera innan intervjuerna genomfördes. Att flera personer är eniga om att intervjufrågorna är bra, menar Jacobsen (2012:258) är ett valideringsförfarande inom kvalitativ forskning.

Reliabilitet

Reliabiliteten på en undersökning grundas på studiens pålitlighet, vilket utgörs av att den är genomförd på ett bra sätt (Thurén, 2007:26). Därmed behöver undersökningen vara tillförlitlig och gjord på ett sådant sätt att den är trovärdig menar Jacobsen (2012:21). Vi har valt att intervjua personer som jobbar med och runt välfärdsteknik i samband med äldreomsorgen, på så sätt får vi svar på frågorna ifrån någon med erfarenhet inom det aktuella ämnet. Vid intervjutillfällena har respondenterna själva fått bestämma vart de vill att intervjuerna skall hållas. Detta för att inte låta situationen påverka svaren, vilket är en viktig del av reliabiliteten (Jacobsen, 2012:144). En annan viktig del för reliabiliteten är att undersökningen inte påverkat de svar som getts, till exempel att intervjufrågorna inte varit ledande (Ibid:290). För att undvika detta har vi, som nämnts ovan låtit flera personer titta på intervjuguiden, för att på så sätt skapa en så objektiv intervjuguide som möjligt.

4.9 Arbetsfördelning

All insamlad data grundar sig i fyra intervjuer där vi har genomfört två intervjuer vardera. Båda två har varit delaktig i samtliga intervjuer då vi valt att fördela upp arbetet genom att en intervjuade medan den andra förde anteckningar. Den uppdelningen gjorde vi för att den som intervjuade skulle kunna fokusera på vad respondenten svarade på frågorna, men också för att båda skulle vara involverade i samtliga intervjuer. Vidare transkriberades två intervjuer var som sedan sammanställdes tillsammans. Under hela uppsatsskrivandet har det förts en öppen dialog kring hur arbetet bäst kan genomföras. Vi skapade ett gemensamt dokument för att göra arbetet tillgängligt för båda parter. Vi har främst arbetat tillsammans, men har vid vissa

tillfällen även arbetat på distans. Samtliga delar i studien har gemensamt fördelats mellan oss, främst med avsikt i att effektivisera arbetsprocessen.

5. Resultat av analysarbetet

Nedan presenteras en redovisning av resultatet från vår undersökning. Under analysarbetet framkom följande fyra kategorier, *självständighet*, *trygghet*, *underlätta vardagen* samt *implementering*. Resultatet är därefter presenterat utefter de teman som vi anser uppmärksammar analysen från intervjumaterialet på ett bra sätt.

Begreppsdefinition

Det har under studiens bearbetning av samtliga intervjuer framkommit att *självständighet* är ett centralt begrepp. För att skapa tydlighet i vad begreppet innebär har hjälp tagits från svenska akademiens ordlista för att skapa likasinnade åsikter kring begreppets innebörd. Enligt svenska akademiens ordlista från 2015 benämns begreppet självständighet som *personligt oberoende* (svenska.se). Personligt oberoende kan vara olika för alla personer utefter det behov som finns, i vår studie innebär det möjligheten att kunna klara sig själv i hemmet och fatta sina egna beslut kring måltider, promenader, toalettbesök osv.

5.1 Självständighet

Studiens ena frågeställning syftar till vad de som arbetar inom projektet förutser att välfärdstekniken ska kunna bidra med för de äldre. Det främsta svaret från samtliga respondenter är att välfärdstekniken ska skapa frihet och valmöjligheter som i sin tur skapar självständighet. Det mobila trygghetslarmet och tillsynskameran ska främst öka möjligheten för den äldre att kunna göra de saker som hen vill klara av själv, utan att personal blandas in. Teknologin ska implementeras som ett komplement till den personal som finns att erhålla.

”...Men jag tror man kan känna sig mer självständig om man har trygghetslarmet installerat. Att man vet att behöver jag hjälp så kan jag larma då och så kommer det någon, om man har ramlat eller så. Många har ju den oron, särskilt om man har ramlat någon gång tidigare så tror jag man känner en större oro för att komma hem och snubbla eller ramla igen då liksom. Man vågar kanske mer fixa sin mat eller frukost och så där, eller man vågar gå in i sitt badrum och kanske gå på toaletten själv och så. Och att det inte behöver vara någon hemma just när man har ett larm och den tryggheten. Det tror jag påverkar väldigt mycket, alltså självständigheten...” Respondent ett

Trygghetslarmet är avsett för att den enskilde ska kunna röra sig fritt utan att känna oro. Larmet innehar en gps-funktion och personen själv kan larma och visa platsinformation

om/när hjälp behövs. Vidare finns kameran till för att slippa störa den äldre. Viktigt att understryka här är att kameran endast sätts på vid utvalda tider samt att ett samtycke från den enskilde krävs. Projektet har också lagt stort fokus kring röststyrda produkter som ska underlätta för den äldre att klara av vardagen i hemmet på egen hand. Samtliga respondenter uttrycker en tro i att trygghetslarmet skapar en större självständighet för den enskilde.

”(...) att slippa be om hjälp helt enkelt gör i slutändan att man ökar livsnyttan för sig själv, att kunna känna sig som den individ man är så långt som går i åldrarna...” Respondent tre

Målet med teknologin är sammanfattningsvis att kunna bibehålla de äldres självständighet och de egna funktionerna samt att den enskilde ska kunna vara oberoende så länge som möjligt. Det är känslan av att klara av att göra saker på egen hand som samtliga respondenter tror påverkar känslan av självständighet till det positiva. Med tekniken som bas kan självständighet skapas bland de äldre.

5.2 Trygghet

Flera av respondenterna uttrycker att de äldre kan känna en trygghet i att ha vänner och familj som kommer på besök. Dels för sällskapet men dels för att veta att de som man bryr sig om mår bra. Dock är det inte alla som har den möjligheten av olika anledningar och då kan välfärdsteknik vara en bra lösning.

”... Det är Skype och Facetime och allt vad man håller på med. Så det underlättar ju och många kan känna trygghet i det, för många har ju barn och barnbarn som bor någon annanstans, eller släktingar och så där...” Respondent ett

Flertalet respondenter menar att för de äldre personer som förlorat en del av sin kognitiva förmåga blir välfärdstekniken inte enbart en trygghet för den enskilde, utan bidrar även med trygghet för anhöriga. Många äldre personer vill kunna ta promenader och komma ut i naturen, men det kan vara en oro för anhöriga som inte vet om de kommer hitta hem igen.

”... Sen tror/vet jag att det finns såna som där anhöriga vill använda det i förhållande till sin fru/man. Då handlar det kanske mer om mobilt trygghetslarm o så och att man får gemensamt ta det beslutet, med samtycke och så. Men likadant där beroende på hur det ser ut för den personen kanske man

inte vet att man har ett larm på sig men det ökar ändå tryggheten för anhöriga, personal och den personen som fortfarande vill röra sig ute...” Respondent fyra

Det finns olika sätt att använda sig av välfärdsteknik, vare sig det gäller kontakt med släktingar eller möjlighet till att kunna röra sig fritt. Oavsett bidrar den till stor trygghet för såväl enskilda som anhöriga.

5.3 Underlätta vardagen

Det övergripande målet inom vård- och omsorgsarbetet är att ge respektive individ möjligheten att bo kvar hemma så länge som det är möjligt. Detta ska i sin tur bidra till att de äldre kan fortsätta göra det som dem alltid har gjort, att rörelsefriheten ska bestå, som att till exempel kunna gå på promenad utan att en oroskänsla eller ängslan ska infinna sig. En av våra respondenter uttrycker det som en ”inläsningseffekt” och att det är den som vill undvikas. Välfärdstekniken finns till som ett komplement för att underlätta vardagen.

”... Ja, det är just det där med att det ökar deras valmöjligheter. Kunna röra sig fritt, kunna fortfarande vara aktiv, kunna se på det man vill se på, kanske på tv eller få det stöd kring vardagliga saker i om det nu är i boendet (...)”
Respondent fyra

De hjälpmedel som finns ska kunna bidra till att de äldre får en bredare valmöjlighet i sin vardag. Men med det sagt, så är det viktigt att tydliggöra att teknologin är ett hjälpmedel för att underlätta de äldres vardag, inte att den ska ta över personalens ansvar.

”...Det är ju inte så att vi kommer kunna plocka bort personal och sätta in teknik, däremot kan det komplettera varandra. (...) Men den mänskliga kontakten går ju inte att ersätta fullt ut. Och den behövs...” Respondent två

I takt med att befolkningen blir allt äldre så ökar också antalet av den äldre populationen. I och med det så behöver också omsorgsarbetet utökas, eftersom personalantalet förblir desamma (folkhälsomyndigheten.se). Ett bra komplement till det arbetet är alltså välfärdsteknik. Detta är ännu tankar och förhoppningar kring hur tekniken önskas kunna underlätta vardagen för de äldre då projektet nästintill precis invigts i samband med att studiens intervjuer genomfördes. För att kunna göra en utvärdering av välfärdsteknikens inverkan i de äldres vardag uttrycker samtliga av våra respondenter att vidare uppföljning

krävs för att intresse ska skapas som i sin tur, önskvärt, ska bidra till en positiv bild av förändringen.

5.4 Implementering

Som vi varit inne på tidigare finns det idag en mängd olika välfärdstekniska lösningar som skulle kunna underlätta för den äldre generationen. Men många går miste om dessa lösningar på grund av okunskap och ovisshet. Det handlar helt enkelt om att de äldre inte får ta del av den välfärdsteknik som finns i dagsläget. Välfärdstekniken måste implementeras i äldreomsorgen och bli ett naturligt inslag i de äldres liv. Hur det ska gå till är samtliga av respondenterna eniga om, det behöver ske genom personalen.

”...Tekniken finns redan ute på marknaden med den används kanske lite för dåligt och då finns det olika utmaningar. Dels kunskap om hur man kommer igång och implementerar, då menar jag t.ex. att man färdigställer de formella kraven som finns till att utbilda personal att hjälpa till att komma igång. Det tror jag är 99% anledning till att få boende och äldreboenden att börja använda sig av välfärdsteknik...” Respondent tre

Trots att samtliga av respondenterna är eniga i att det krävs hjälp från personalen för att implementering av välfärdsteknik skall kunna möjliggöras så menar de flesta också att det måste finnas mer kunskap och kännedom om välfärdstekniken bland dessa personer.

*”... För man behöver viss kunskap kring detta för att få det att fungera och man kan inte lägga det ansvaret på medarbetare, att de ska kunna detta (...)”
respondent tre*

Som en del av implementeringsarbetet har projektet skapat ett visningsrum som ska kunna illustrera hur välfärdstekniken kan användas i hemmet. Men eftersom mycket av implementeringsarbetet till de äldre ligger hos personalen menar respondenterna att det även handlar om personalens inställning till användandet.

”... Nej men jag tror att det viktigaste nästan av allt när det gäller dem här grejerna det är just hur och på vilket sätt man implementerar det. Och hur personalen tar sig an det, det måste finnas fler trådar än en inspirationsmiljö som den här...” respondent fyra

En stor del av implementeringsarbetet vilar alltså hos personalen. Däremot är det många bland personalen som saknar kunskap kring hur de olika välfärdstekniska produkterna fungerar, och att det krävs vidare arbete med huruvida den kunskapen skall kunna ges ut.

6. Sammanställning av resultat och diskussion

Syftet med undersökningen var att undersöka och belysa vad de som arbetar med välfärdsteknik inom äldreomsorgen förutser att användningen kommer medföra för de äldre. Utifrån detta har fyra kategorier *självständighet*, *trygghet*, *underlätta vardagen* samt *implementering* framkommit i undersökningens resultat- och analysdel som belyser de mest omtalade delarna. Dessa kategorier har framkommit med grund i intervjumaterial och utifrån de tidigare ställda frågeställningar som löd:

1. Vad förutser de som arbetar inom projektet att välfärdsteknik ska kunna bidra med för de äldre?
2. Hur ser de som arbetar inom projektet på implementeringen av välfärdsteknik i äldreomsorgen?

6.1 Självständighet

Studiens resultat- och analysdel påvisar att samtliga respondenter som deltagit i undersökningen värderar den enskildes självständighet högt. Genom att välfärdstekniken ska underlätta vardagen för den enskilde skapas automatiskt den självständighet som avses vara nödvändig för att finna nytta i samvaron. Precis som Zwijsen (2011) tydliggör i sin studie går det dock att problematisera om teknologin kan komma att göra intrång i den enskildes integritet och är något som det bör resoneras kring innan en implementering sker. Det är dock viktigt att konkretisera att teknologin inte finns till för att göra den enskilde orolig utan istället för att skapa trygghet i vardagen (Melander-Wikman: 2008).

6.2 Trygghet

Undersökningens resultat visar att samtliga respondenter är eniga om att välfärdsteknik som smartphones, trygghetslarm och tillsynskameror har stor betydelse för de äldres trygghetskänsla. För de personer som önskar ta promenader bidrar gps-larmen med trygghet för både den enskilde och dess anhöriga. Det bidrar till att kunna bevara kontakt med familj och vänner oavsett vart de befinner sig geografiskt. Socialstyrelsen (2018) uppmärksammar även i sin studie att denna typ av välfärdsteknik ger en ökad känsla av trygghet för både de äldre och anhöriga.

6.3 Underlätta vardagen

Resultatet visar att samtliga respondenter i studien menar att syftet med välfärdstekniken främst finns till för att den enskilde ska kunna leva det vardagslivet som tidigare. Med välfärdsteknik som ett komplement till personal och den mänskliga kontakten ska produkter

likt mobila trygghetslarm och tillsynskamera skapa möjlighet till frihet och valmöjligheter. Vidare antas teknologin hjälpa den enskilde att klara av sin vardag utan vidare hjälp för att på så vis skapa möjlighet till ett större oberoende och ökad självständighet. Det är i sin tur viktigt att skapa tydliga riktlinjer för hur tekniken ska skapa möjligheter för den enskilde istället för att "kränka" och ge en sådan negativ effekt som Zwijsen (2011) problematiserar i sin tidigare forskning. Vidare för Melander-Wikman (2008) i sin studie en diskussion kring om välfärdstekniken minskar den enskildes kapacitet att klara sig på egen hand. Det är av värde att komma ihåg att projekt xx vill se möjligheter i att den enskilde utvecklas med hjälp av välfärdstekniken och inte att den på något vis ska vara av negativ karaktär. Istället är teknologin framtagen för att öka den enskildes möjligheter att röra sig i hemmet på egen hand. På så vis finns välfärdstekniken till för att underlätta vardagen.

6.4 Implementering

För att välfärdstekniken skall kunna bli aktuell i användandet inom äldreomsorgen spelar implementeringsarbetet en viktig del. Än så länge är välfärdstekniska produkter relativt nya på marknaden och kunskap kring användandet är begränsat både hos enskilda och personal. Respondenterna menar att det krävs kunskap hos personalen för att möjliggöra implementeringen hos de äldre, men däremot ska inte ansvaret för den kunskapen ligga på personalen själva. På samma sätt menar Lassen (2017) i sin undersökning att en viktig del i processen är att personalen är delaktig, men att det oftast fungerar bättre teoretiskt än praktiskt. Även i Socialstyrelsens undersökning (2018) beskriver personalen att deras kunskap kring användning av välfärdsteknik är låg. Därmed behöver personalen se fördelarna med användandet, det stärks av det som Zwijsen (2011) kommer fram till i sin studie. Användning av välfärdstekniken borde tydliggöras innan den blir implementerad för de äldre.

Sammanfattningsvis faller samtliga kategorier tillbaka till säkerhet för den enskilde där tydlighet och kommunikation krävs kring hur teknologin fungerar. Svårigheterna ligger i utmaningen att implementera, där det tycks fungera bättre teoretiskt än praktiskt eftersom det saknas kunskap hos både enskilda och personal. Däremot går det efter genomförd studie att konstatera att användningen av välfärdsteknik inom äldreomsorgen är nödvändig för den enskildes självständighet. Men desto viktigare kommer den att bli för framtidens omsorgsarbete, då den äldre befolkningen ökar samtidigt som antalet vårdpersonal förblir desamma. Slutligen kan vi i den här undersökningen konstatera att fördelarna med välfärdsteknik inom äldreomsorgen är många. Möjligheterna till ett mer socialt liv ökar genom applikationer och tjänster likt skype och facetime. Genom det mobila trygghetslarmet kan den enskilde känna stor rörelsefrihet och valmöjligheter i att klara sig på egen hand så

långt som det är möjligt. De egna kroppsliga funktionerna kan användas i allt större utsträckning och med välfärdstekniken som komplement i vardagen skapas stora möjligheter att känna välbefinnande för den enskilde. Samtliga produkter som är framtagna inom projekt xx finns till för att skapa möjlighet till självständighet och ökad trygghet i vardagen.

6.5 Generaliserbarhet

Undersökningens *generaliserbarhet* utgörs av ifall de resultat som ges på en studie också skulle ges på andra liknande studier, det här går även att kalla för extern validitet (Jacobsen, 2012:21). Att generalisera från en mindre grupp till en större grupp personer är inte det viktigaste inom den kvalitativa metoden, det syftar mer till att skapa en uppfattning om det som undersöks (ibid:171). Därför har vi valt ut fyra personer som vi anser kan besvara studiens syfte på ett relevant sätt, inte för att generalisera en population. Att generalisera en population betyder att det som påstås av ett färre antal enheter skulle vara desamma som påstås av ett större antal enheter (ibid:160). Däremot menar Jacobsen (2012:172) att de svar som är återkommande hos flera respondenter, tyder på generaliserbarhet. Vi har efter studiens genomförande, fått liknande resultat som i den tidigare forskningen och på så sätt går det att anse studiens resultat som generellt.

6.6 Avslutning

Avslutningsvis vill vi poängtera att vi enbart har fått ta del av uppstarten i det här projektet, där invigningen skedde under den tiden som vi gjorde våra fältstudieveckor. Därför vet vi inte hur responsen har sett ut eller vad resultatet av projektet kommer att bli, utan det skulle krävas vidare undersökning för att få ta del av det. Däremot har vi förstått att det finns stora fördelar med att använda välfärdsteknik som ett komplement i äldreomsorgen för enskilda, anhöriga och personal. Med anledning av det vill vi belysa vikten av att genomföra vidare forskning kring samspelet mellan välfärdsteknik och äldreomsorg, för att på så sätt öka äldres möjlighet till att inkluderas i samhällets teknikutveckling.

Referenser

- Alvehus, Johan (2013). Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok. Stockholm:Liber
- Blomberg, Staffan & Dunér, Anna (2015). Biståndshandläggarens yrkesroll och handlingsutrymme inom äldreomsorgen. I Johansson, Staffan, Dellgran, Peter & Höjer, Staffan (red.). Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete. 1.utg. Stockholm:Natur & kultur. Ss. 194 - 213.
- Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på Internet:
http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
- Jacobsen, Dag Ingvar (2012). Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete. 2., uppdaterade och utök. uppl. Lund:Studentlitteratur
- Larsson, Sam, Lilja, John & Mannheimer, Katarina (2005). Forskningsmetoder i socialt arbete. Lund:Studentlitteratur AB
- Lassen, Anna Marie. "Welfare Technology in a Health Employee Perspective - A Qualitative Study of Community Health Employees' Experiences of Welfare Technology." Tidsskrift for Omsorgsforskning 3.2 (2017): 106-17. Web.
- Melander-Wikman, Anita, Ylva Fältholm, and Gunvor Gard. "Safety vs. Privacy: Elderly Persons' Experiences of a Mobile Safety Alarm." Health & Social Care in the Community 16.4 (2008): 337-46. Web.
- Olsson, Henny & Sörensen, Stefan (2007). Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv. Stockholm:Liber.
- Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015). Från stoff till studie om analysarbete i kvalitativ forskning. Johanneshov: MTM
- Thurén, Torsten (2007). Vetenskapsteori för nybörjare. Stockholm:Liber
- Zwijzen, Sandra A, Alistair R Niemeijer, and Cees M.P.M Hertogh. "Ethics of Using Assistive Technology in the Care for Community-dwelling Elderly People: An Overview of the Literature." Aging & Mental Health 15.4 (2011): 419-27. Web.
- <http://www.aldreicentrum.se/till-tidskriften/2014/Nr-32014--Hjalpmedel/For-en-mer-sjalvstandig-och-aktiv-vardag/>
- <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/aldre--psykisk-halsa/valfardsteknik-for-psykisk-halsa/>
- https://www.kommunal.se/sites/default/files/valfardsteknik_for_trygghet_halsa_och_utveckling_i_arbetet_kommunal_2019_webb.pdf
- <http://www.mfd.se/kunskapsomraden/digital-delaktighet/digitalisering-av-var-d-och-omsorg/>
- https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453
- <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-11-3.pdf>

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/meddelandeblad/2019-5-16.pdf>

<https://svenska.se/tre/?sok=självständighet&pz=1>

https://utbildning.gu.se/program/program_detalj?programid=S1SOP

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Hej!

Vi heter Olivia och Julia och vi går tredje terminen på Socionomprogrammet på Göteborgs universitet. Under v.47 gjorde vi vår första fältstudievecka hos er på xx äldreboende där vi fick ta del av arbetet samt invigningen av projektet xx. Efter en intressant och lärorik vecka förstod vi att det finns mycket välfärdsteknik som inte utnyttjas, men skulle kunna underlätta för både medarbetare och anhöriga till äldre men också för de äldre själva. Det skapade många tankar och idéer hos oss och vi tror att med hjälp av välfärdstekniken går det att öka självständigheten hos de äldre, vilket är något vi skulle vilja undersöka lite närmare.

Syftet med undersökningen är att undersöka och belysa vad de som arbetar med välfärdsteknik inom äldreomsorgen förutser att användningen kommer medföra för de äldre. Följande har vi skapat två frågeställningar för att enklare kunna besvara syftet, vilket också är utgångspunkten för materialinsamlingen som ska göras nästa vecka.

1. Vad förutser de som arbetar inom projektet att välfärdsteknik ska kunna bidra med för de äldre?
2. Hur ser de som arbetar inom projektet på implementeringen av välfärdsteknik i äldreomsorgen?

Den metod vi valt för materialinsamlingen är en kvalitativ intervju och vi väljer att skicka det här informationsbrevet till dig då du är en av de personer som vi önskar få intervjua. Intervjun är uppbyggd på åtta frågor och beräknas ta mellan 30–45 minuter att besvara. Vi önskar att få spela in intervjun för att sedan kunna transkribera och anonymisera materialet och använda i vårt uppsatsarbete.

Inför intervjun finns det några punkter som kan vara bra att veta

- Du kommer vara **anonym**.
- Du har rätt att när som helst avsluta intervjun, utan vidare förklaring till varför.

Vi undrar därmed om du vill delta i intervjun och om vi har ditt samtycke till att vidare använda dina svar som material till arbetet?

Har du några frågor eller funderingar vad gäller intervjun går det bra att kontakta vår handledare

Namn: Per-Olof Larsson. **Telnr:** 031–7865776

Eller Olivia och Julia via mail:

- Guslantol@student.gu.se
- Guslunjug@student.gu.se

Med vänlig hälsning, Olivia och Julia.

Bilaga 2: Intervjuguide

1. Hur upplever du att inställningen till välfärdsteknik är hos de äldre idag?
2. På vilket sätt skulle du säga att välfärdstekniken underlättar de äldres vardag?
3. Hur kan välfärdstekniken användas för att öka de äldres självständighet?
4. Vilka skillnader ser du för de som använder sig av välfärdsteknik gentemot de som inte gör det?
5. Vart anser du att fokus bör läggas på för att underlätta att välfärdstekniken skall kunna implementeras?
6. Beskriv hur välfärdstekniken under en vanlig dag kommer kunna underlätta för de äldre?
7. Vad är målet med tekniken sett utifrån brukarnas perspektiv? Vilken livskvalité ska det medföra för de äldre?
8. Den äldre generationen idag har mer begränsade färdigheter och kunskap när det gäller välfärdsteknik jämfört med dem som är i samma situation om säg 10 till 20 år. Vem är den primära målgruppen idag, och varför anses det vara just dem?